

BUDAPEST EMLÉKÉRMEI

IRTA

GOHL ÖDÖN

I. RÉSZ

BUDA 1686-IKI VISSZAVÉTELÉNEK EMLÉKÉRMEI

(HARMADIK KÖZLEMÉNY)

Midőn 1898-ban Budapest Emlékérmei első részét sajtó alá rendeztem, tisztában voltam azzal, hogy az addig felkutatott és összegyűjtött 130 éremfajjal nem merítettem ki azon érmek sorozatát, melyek Buda 1686-diki visszavételére verettek vagy ezen eseményre is vonatkoznak. A Budapest Régiségei VI. kötetében közzétett első közlemény 5-dik lapján már ki is nyilvánítottam, hogy a később előkerülő további anyagot pótlékban fogom csatolni az egyelőre lezárt sorozathoz. Ez így is történt és nem is történhetett másképp, mert az akkor rendelkezésemre álló mintegy félevesi idő nagyon rövid volt minden forrás és minden gyűjtemény felkutatására, másrészt pedig minden numizmata, a ki hasonló érem-sorozatok egybeállításával valaha foglalkozott, tudja, hogy ezen apró műtárgyak leglelkiismeretesebb kutatói még évek hosszú sora után is ki vannak téve aféle örvendetes meglepetéseknek, hogy különben egészen számításon kívül eső gyűjteményekből bukkannak föl, olykor távol a külföldön, új fajok vagy változatok. A Budapest Régiségei VII. kötetében foglalt 2-dik közleményhez csatolt első pótlékban már 8 új fajjal és 28 alfajjal gyarapítottam a sorozatot, jelen 3-dik közleményemben pedig 165 fajra és 318 alfajra sikerült emelnem az általam közzétett érem-sorozat végösszegét. Felhasználtam továbbá az alkalmat arra is, hogy a mi hiányt vagy tévedést vettem észre az előbbeni két közleményben, az éremvéső mesterek, érmészeti irodalom, leírás, beosztás vagy a leírt érmek holléte dolgában, azt itt pótoljam, illetve kijavítsam s ezen adatokat a két pótlékban foglalt 131—165. sz. újabb fajokra és alfajokra vonatkozó adatokkal együtt az olvasó rendelkezésére bocsássam.

Közleményeim gyakorlati hasznavehetősége érdekében végül szükséges volt az *éremfeliratok betűrendes lajstromát* csatolni, mintegy zárókő gyanánt, jelen cikk végéhez, hogy a szakember s a gyűjtő könnyű szerrel megtalálhassa a három közleménybe szétszórt érmek mindegyikét és hogy gyorsan konstatálhassa, ha esetleg kiadatlan új fajt juttatott kezébe a véletlen szeszélye.

A pótlékokban foglalt 131—159. sz. új fajokon következő *mesterjegyek* fordulnak elő: 138) O. f. 139) HIW.F. 140) I.SMELTZING 142) I. B. Schultz. /c. 143) G. F. N. 144) IIW 147) EI 154) P. H. MÜLLER. 156) CIL 157) CIL 158) LGL 159) MB 160) MB 163) CZ 164) GV 165) CIL.

Ezen, valamint az 1. közleményben felsorolt *egyéb mesterjegyekre* és az illető éremvéső mesterekre nézve több rendbeli helyesbítéseket és pótlásokat kívánok itt adni:

A CHR jegyet használó Christian Hermann Roth v. Rothenfels körmöcbányai éremvéső atyja külföldön született. Hermann Roth, ki ifúságában a sziléziai kamarai «räutampt»-nál, majd pedig 1609 óta a magyar bánya- városokban szolgált és itt 1619-ben «wirklicher Buechhalter» rangot nyert, II. Ferdinandtól Regensburgban, 1623 jan. 16-án kiállított címeres levéllel Rothenfels előnévvel birodalmi nemességet nyert. E címeres levél eredetije néhai Belházy János hagyatékából a m. nemzeti múzeumba került. Az adományozott címer ugyanaz, mely az első közleményemben közölt és Körmöcbányán Hans Guesz által vésett Krisztusfejes, ovalis Roth-féle érem (Stempelsammlung I. 18. tábla, 1. sz.) hátlapján a baloldali pajzsban és a Roth-féle kerek érem hátlapján látható. (Piros tűzhányó sziklán ezüst fénikszmadár, fekete mezőben arany nap és ezüst mezőben 3 piros fog. Az orrjegyek (laciniae): piros ezüsttel és fekete arannyal. A pirossal bélelt, aranszegélyű, fekete sisakon nyílt koronából növvő két szarv áll sisakdíszül, egyik szarv fekete és arany, a végén ezüst csillaggal, a másik piros és ezüst, a végén fekete csillaggal.)

Fia, Christian Hermann Roth a «Stempelsammlung» adatai szerint 1659 óta, unokája, Hermann Roth pedig (a ki HR vagy R mesterjegyet használt) 1680-tól 1726 nov. 16-án bekövetkezett haláláig szolgált Körmöcbányán mint éremvéső. Mindkettőtől több sz. György-érmét és más érmekeket ismerünk. Így CHR-től következő magyar pénzeket: tallér 1659, XV kr 1663, krajczár 1669, arany 1685, $\frac{1}{4}$ tallér 1664, 1677, garas 1665, ötaranyos 1674, HR-től pedig: garas 1681, $\frac{1}{4}$ tallér 1687 és krajczár 1697 évszámmal. Ezeknek verőtöveit a bécsi verde őrzi. A mesterjegyek a verőtövek oldalán vannak alkalmazva. (Különben a körmöczi verőtövek egyrészét a verőtő oldalába vésett két keresztbe tett kalapács jelzi.)

Az EF és EI mesterjegyek Engelhart János boroszlói éremvéső nevét rejtik. Ő még E és JE mesterjegyeket is használt. E. F. jegyet állítólag még E. Fischer (P) nevű éremvéső is használt a XVII. század közepe táján.

FMD jegy alá rejtí nevét a 6. sz. érem bélyegmetszője. Közlebbi adatok hiányában csak annyit tudunk róla, hogy I. Lipót korában a bécsi pénzverdében dolgozott. Talán Formandl I. M. vésnök jegye?

A G. B. F. jegyet viselő (10. sz.) érmet nem Binnenböse, hanem Bower György, londoni éremvéső készítette.

Az I. V. F. jegyű (93. és 94. sz.) érem készítőjétől, a kiben most már

a német származású, de Flórenczben települt Weber János Máriát ismertem föl, aki I. V. vagy I. VEBER, továbbá I. L. V. W. F (Johann Lorenz von Weber fecit) jegyeket is használt, kétféle színű bronzból készített érmekeket is ismerünk, hasonló szigilával. Ilyenek: I. Lipót: Dissipavit superbos MDCLXXXVII hátlapú feliratú érme és V. Fülöp, spanyol király és milanói herceg érme hátlapján: Regalem. meruit. candore. coronam felirattal. Valamennyi öntött érme. Flórenczben III. Cosmus két érmét készíttette, melyeket Heiss Les medailleurs de la renaissance IX. k. 256. l. 3—4. sz. alatt ismertet.

O. f. (138. sz.) Martin Heinrich Omeis drezdai éremvéső jegye. (Szül. 1650 Nürnbergben, meghalt 1703.) A szász választófejedelemi udvarnak dolgozott.

Az R jegy alatt (36. sz.), mint fönnebb megjegyeztem, Hermann Roth (Christian Hermann Roth fia), körmöczbányai éremvéső neve rejlik (l. 37. sz.).

Schultz (Johann Bernhardt) (142. sz.) éremvéső a brandenburgi választófejedelemeknek dolgozott III. Frigyes idejéig.

A 81. 165. és 152—154. sz. érmek több mint valószínű, hogy a CIL jegyet használó Christoph Jakob Leherr, augsburgi éremvéső művei.

A pótlékokban leírt érmek meghatározásánál az első közleményemben felsorolt műveken kívül több egyéb, részben újabban megjelent művet és lajstromot használtam föl. Ezek cízeit és az éremlajstromban használt megfelelő rövidítéseket itt adom pótlékkul:

Th. Hirsch: Auctions-Catalog der Sammlung Theodor v. Hirsch. Münzen und Medaillen von Ungarn, Siebenbürgen, Serbien etc. Wien, 1900. [Árverés Eggernél, ápr. 2 (23).]

Loehr: Wiener Medailleure. 1899, von A. R. v. Loehr. Wien. A. Schroll u. Co. 1 k., fol. — Hozzártozik: Wiener Medailleure. Nachtrag, 1901, von A. R. v. Loehr. (U. o. 1902.) 1 füz., folio.

Löhr-Stecki-Regnault: Catalog der Sammlung von Mittelalter- und moderner Münzen und Medaillen des sel. Herrn Hauptmann v. Löhr . . . des Herrn Grafen Heinrich Stecki (II. Abtheilung); sowie . . . des Herrn Henri Regnault . . . Versteigerung in Frankfurt am Main . . . am 25. Oktober 1875 . . . unter Leitung der Herren L. & L. Hamburger . . . Frankfurt a/M. Jacob Wolfarth, 1 k., 8.-rét.

Missong: Catalog der nachgelassenen Sammlung des sel. Herrn dr. Alexander Missong in Wien . . . (árverése Adolph Hessnél, Frankfurt a/M. 1885 május 31.) — Frankfurt a/M. A. Hess. 1 k., 8.-r.

Neustätter (Emil): Auctionscatalog No. 1. — Versteigerung 6. Nov. 1899. Historische Medaillen und Schaumünzen des röm.-deutschen Reichs und

Österreichs. (= Collection Mauthner.) München 1899. 1 füz., 8.-r. Továbbá: Verzeichniss No. 3. Münzen u. Medaillen. (1901.)

Oelrich: Chur Brandenburg. Medaillencabinet.

Rolas du Rosey: Die numismatischen Sammlungen an Medaillen und Münzen . . . Freiherrn Carl Rolas du Rosey . . . Leipzig. Rudolf Weigel. 1863. (Árverési lajstrom.) 1 k., 8.-r. (Árverés 1863 szept. 1. Drezdában.)

Schrott: Auctionscatalog enthaltend die nachgelassene Sammlung des sel. Herrn Joh. Jos. Schrott . . . München, Otto Helbing. 1901. 1 füz., 8.-r.

Stempelsammlung: Katalog der Münzen- und Medaillen-Stempel-Sammlung des k. k. Hauptmünzamtes in Wien. Erster Band. — Wien. K. k. Hof- und Staatsdruckerei. 1901. 1 k., 4.-r. (Az osztrák pénzügyministerium megbízásából készítette Fiala Ede.)

★

Azon gyűjtemények megjelölését illetőleg, melyekben a leírt érmek találhatóak, örvendetes tudomásul és a magyar hazafias érzélem követéreméltó dicső példájául alkalomszerűen említém, hogy Delhaes István Bécsben elhunyt festőművész hazánkfia, kinek dús gyűjteményét Budapest Emlékérmeinek lajstromában többször volt alkalmam említeni, 20,000 darabot meghaladó és 100,000 frtnál jóval többet érő éremgyűjteményét végrendeletileg a magyar nemz. múzeumnak hagyta örökül. Az illető érmekeket tehát máris a magyar nemz. múzeum őrzi.

Egyéb gyűjtemények közt még Eszék város múzeumát, Berchtold Lipót gróf és Jeszenszky Alajos, nyitrai kanonok úrnak különösen emlékérmekben bővelkedő becses gyűjteményeit kell forrásaim sorában kiemelnem.

ÉREMLAJSTROM.

I. Új fajok.

139. Előlap: I. József mellképe jobb felé, antikizáló pánczélban, reávetett palástartal, mellén az aranygyapjasrend lánczával és jelvényével. A mellkép alatt HIW. F. (H. J. Wolrab fecit). Körül: IOSEPHVS. PRIMOHVN. REX * NILMAIVSGENERATVRIPSO! (az utóbbi négy szó egybe van írva). Kettős sima vonalszegély.

Hátlap: Mint a 136. sz. előlapja (térkép és asztalon fekvő korona stb.) lenn bevéssett jegyekkel: 1687.

Pereme: Mint a 136. sz., hanem a felirat végén felkiáltójel a rozetta előtt.

Bronz. Átm. 49 mm.

M. n. múzeum. — E. Neustätter (München), 16. l. 434. sz.

Megjegyzendő, hogy ezen érem arcképes előlapja a 136. sz. érem hátlapjával (trónus) párosítva is előfordul, még pedig:

a) Ezüst. Átm. 49 mm. Súlya 45,53 gr.

b) Bronz. Átm. 49 mm.

Mindkettő a m. n. múzeumban.

[V. ö. még Montenuovo (osztrák) 82. l. 1191. sz.-ot is.]

140. Előlap: XIV. Lajos francia király nagy mellképe jobb felé, bodros parókával, fürtökkel, mellén csipke melcsokorral, keskeny, vízszintesen szétálló szárakkal, páncélban, rávetett paláttal, mellén vízszintesen vonalozott (= kék), jobb válláról keresztbe menő széles szalaggal. Körül: LUDOVICI MAGNI REGIS CHRISTIANISSIMI. / Lenn: 1: SMELTZING.

Hátlap: Ragyogó, sugaras, emberarcú nap. Alatta Budavára lánggal, füsttel ég. Lenn a völgyben, a vár előtt, porfellebbe burkolt fegyveres csapatok. Az előtérben baloldalt nagyobb kövek, középen kis sátor. A vár képe nem természetű, hanem képzeleti kép. Fönn, félkörben: ME STANTE . . . TRIUMPHANT / Lenn a szelvényben: L. ARMIS. ARMISTITIO L. / BUDA CAPTA. / 1686. /

Mindkét lapon kettős sima vonalszegély. Pereme sima. Ezüstölt ón. Átm. 59 mm.

M. n. múzeum.

141. Előlap: OBITUR ET RENOVAT. A nap a félholdat elúzi a budai várkaputól.

Hátlap: IN CRUCE SALVS. Madoets kincstárnok czimere. (Különbözik a Welzl 7290. sz.-tól.) V. ö. a 22. sz.-ot, fönebb.

Vörösréz zseton.

Löhr-Stecki-Regnault-féle árverési lajstrom (L. u. L. Hamburger, 1875), 10. lap, 216. sz.

(II. Károly spanyol király németalföldi zsetónja. — V. ö. még a 79. sz.-ot is, fönebb.)

142. Brandenburi Frigyes Vilmos érme Buda bevételére és a Hamburg városának nyújtott segélyre. Előlap: Apró, láncszemféle gyűrűkből álló körben az előtérben Budavárának képe 6—7 toronnyal és négy rondellával, a budai hegyekről tekintve, melyeknek pár cserjéje az előtérben látható. Jobb oldalt a Gellérthegy az erőddel. A váron túl, fölötté eltekintve, a Duna két csolnakkal, ezen túl, — fölötté, — egy vízszintesen elnyúló földnyelv, benne, a vár fölötti irányban: BVDA, a földnyelv fölött ismét egy víz-ér, végül e fölött Hamburg város látóképe hét toronnyal és erődítményekkel. A város fölött e felirat: HAMBVR., mellette pedig, bal felé, víz, két vitorlás hajóval. E fölött, a túlsó parton egy torony. Fönn, az egész imént leírt ábrázolás fölött, a sugarakat lövelő nap fél korongjában L. A. betűk, bal oldalt egy lebegő koronás sás, jobb felé, a két városkép fölött pedig, az egész imént leírt előlapi képre ráhelyezett, változatosan gyűrt legenda-

szalag e feliratokkal: HANC CAPIVVS (Buda képe fölött) és DEFENDIMVS ILLAM (Hamburg képe fölött). Lenn a szelvényben, *írott betűkkel*: J. B. Schultz. /sc./ A szegélyen köröskörül e felirat: * SINE HECTORE TROIA DEFENDI HAVD POTERAT NEC SINE ACHILLE CAPI/ (díszítmény). Vonalkör és lapos sima szegély.

Hátlap: M. BR. S. R. I. EL. / FRED: WILH: MAGNO/ HINC CONSIL: IN- DE ARMIS FELICIT. / AMICO REGE PERSVASO / INIMICO TYRANNO PROFLIGATO / AD ISTRVM BVDA / POST FATAL: DEDITION: SEXIES TENTATA / NVNC ^{23. AVG.} _{2. SEPT.} TAN- DEM CAPTA / IOACHIMO ATAVO VIÑDIC: ARMISQ. RECVP. / AD ALBIM VERO HAMBVRGO PROTECTO / IMP. FINIB. ISTHIC AVCTIS HIC DEFENSIS / TRI- VMPH: ET OVATION: EADEM LVNA / OB HOSTES SVBIVGAT: & CIVES SERVA- TOS / LEOPOLDO INVICTISS: ET SIBI & SOCIIS / PROMERITO / HECT: & ACHILL: PERS: SIMVL SVSTIN: / OPTIMO PRINCIPI / PIO FEL: INCL: VICT: AC / TRIVMPHATORI / CIOICLXXXVI / Vonalkör és sima szegély.

Ezüst. Átm. 63 mm. — 3 mm. vastag. Súlya 72 gr. (320 korona!)

A Magyar Nemzeti Múzeum Multja És Jelene, 172. lapján. —

Oelrich's Chur Brandenburg. Medaillencabinet, No. LXXIV., Ampach. No. 10908.

143. A 24. sz. változata.

Mint a 24. sz., hanem külső pereme sima.

Ezüst. Átm. 47 mm. Súlya 52,3 gr.

M. n. múzeum. — Latour 1624. sz. (Ugyanazon példány.)

(A 24. sz.-nál tévesen idéztem Latour 1624. sz.-ot.)

144. A 39. sz. változata.

Előlap: Fönn Lipót mellképe babérosztorúban (a mellkép kisebb és a koszorú keskenyebb, mint a 39. sz.-on); ez alatt két (főlebb hajlított)

keresztbe tett pálmalomb. Ez alatt Buda látóképe éjszokról; a keleti és az éjszaki bástyák és rondellák, a dunaparti fal és az előtérben a nagy dunai rondella, meg az alsó város éjszaki fala, árka, ennek hídja és a Kakas-kapu jól láthatók. Egyáltalában nagyobb és tökéletesebb a látókép, mint a 39. sz.-on levő. Az előtérben jobb oldalt két katona áll egy ágyu mellett, kettő pedig két puskaporos hordót gurít. Az ágyu a Duna felé van irányítva. A Duna a budai partnál hullámos. A Gellérthegy oldalán látható futóárkokból kilőtt bombák (2) a levegőben. A várban négy kimagasló torony s a levegőben, fölötte összesen öt bomba repül. Baloldalt a szelvény vonala fölött: 11W (Johann Jacob Wolrab).

A szelvényben: IN FELIX BUDAM, LUDOVIC' PER/DIDIT OLIM ./HÆC ARMIS CREDIT NUNC/LEOPOLDE TVIS!/A°. 1686. 2. SEP./ A pesti partból csak egy igen keskeny partszegélyrész látszik a szelvény fölött, egyéb semmi.

Hátlap: Józua, mint a 38. sz. érmen, hanem pálczáját kissé hajlottabban és pajzsát testétől arráb tartja. A felhők és sugarak rajza is különbözik. A háttérben baloldalt csata-jelenet (lovasok), míg jobb oldalt Buda látóképe foglal helyet. A szelvényben ugyanazon felirat, mint a 38. sz. érmen, (hanem v helyett mindenütt u), peremirat, mint a 39. sz. érmen, hanem *LUNA CADIT után pont. ÆRA (összevont kezdőbetűkkel) és ERIT után pont, aztán üres tér a rozetta előtt.

Ezüst. Átm. 48 mm. Súlya 44,51 gr.

M. n. múzeum. (Azelőtt az eszéki Szallopek-féle gyűjteményben.)

145. A 43. sz. változata. Egyoldalú veret.

Előlap: Mint a 43. sz. előlapja, hanem csekély különbözetekkel az arcban és a koszorú, szalag, pánczélszögek stb. rajzában. A pánczél sima és köpeny van rajta.

Hátlapja az előlap homorú negatív mását viselte, hanem ónnal van kitöltve.

Ezüstlemezzel bevont ón (vagy ólom). Átm. 48 mm.

M. n. múzeum. (Delhaes.)

146. (V. ö. a 47. sz.-ot.)

Előlap: Aranyozott ezüst lapra szegezett koszorús mellkép (cizelált öntvény ezüsből), hosszú parókával. Körülötte bevéssett felirat (mint a 47. sz.-on): LEOPOLDVS. I. D. G. — ROM. IMPERATOR /

Hátlap: Hat sor bevéssett felirat: 1541.9 Septem/bris, Buda accepta/erat 'a Turcis, et modo/1686.2 Septembris,/recuperata est/'a Christianis./ (Néhány kezdőbetűt kivéve, írott betűkkel.)

Fülezett érem. Durva kézi munka.

Aranyozott ezüst. Átm. 39 mm. Súlya 13,44 gr.

Schrott-féle gyűjtemény árverési lajstroma (Helbing Ottónál, Münchenben, árv. 1901 febr. 25.) 6. lap, 257. sz.

M. n. múzeum.

147. Az 56. sz. változata a következő különbözetekkel: Az előlapon: A feliratok szavai közt semmi díszítmény sincs, csak fenn van egy hatágu csillag: * A kapu fölött félhold van, másféle kartusban, a lefüggő karika nélkül. A kapu felső részéről hiányzik a két függőleges pánt. A török kapuőr

még kezében tartja a puskáját és a kulcs jobb felé lefelé hajló helyzetben van. A keresztény vitéz alább döfi kardját a török mellébe. A kapu két oldalpillérenek magas talapzatán egy-egy falba erősített karika függ, a jobb oldali magas talapzaton lenn EI mesterjegy. A kapun nincs mesterjegy. A kapu boltíve nem díszítményes, hanem kőkoczkákból áll, köztük két oldalt két-két ponttal. Ez alatt, a kapu belsőbb boltozatán, ívonalban nagy betűkkel, két díszítmény közt ez áll: .OTTOMANICA./ Sima vonalszegély.

Ezüst. Átm. 53 mm. Súlya 41 gr.

M. n. múzeum. (Delhaes.) — A Magyar Nemzeti Múzeum Multja És Jelene, 172. lapján. —

148. A 73. sz. változata.

Mint a 73. sz., hanem külső pereme sima.

(Brunner Márton műve.)

Ón. Átm. 41 mm.

M. n. múzeum.

[Ezen ón példány tévesen szerepel fönnebb a 73. sz. c) alatt.]

149. A 77. sz. érem előlapja mint egyoldalú öntött bronz plakett.

(Scharff A. műve.)

Bronz. Átm. 140 mm.

Loehr: Wiener Medailleure, 124. a) sz.

150. A 77. sz. érem hátlapja mint egyoldalú öntött bronz plakett.

(Scharff A. műve.)

Bronz. Átm. 140. sz.

Loehr: Wiener Medailleure, 124. b) sz.

151. A 79. sz. változata, az alábbi különbségekkel.

Előlap: A felirat eleje és vége a korona gyöngyeit érinti. CAROLO, REGE, ARMIS, AVSTRIACIS és TVRCA szók után sem pont, sem egyéb interpunctio nincs. ARMIS után kissé nagyobb üres köz, melybe a lefüggő aranygyapjas rend-jelvény kissé belenyúlik.

Hátlap: SOLI-ben az L és I majdnem érintik egymást. A napnak emberarcza van, a gerenda lenn keskeny fokozattal van ellátva és felső, szélesebb fokozata kissé szélesebbnek látszik.

Vörösréz. Átm. 28,5 mm.

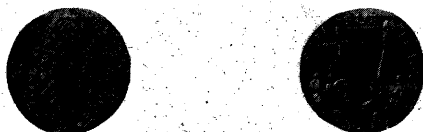
M. n. múzeum.

152. A 81. sz. változata.

Mint a 81. sz., hanem az előlapon más rajzú arczkép, koszorú nélkül. Mesterjegy nincs. Lenn pont. Körül: CAROLVS ▽ DVX ▲ LOTHARINGI-AE /
Hátlap: Mint a 81. sz., hanem lenn nincs pont, az éremlap közepén ellenben van egy. (C. J. Leherr műve.)

Ezüst. Átm. 17 mm. Súlya 2.71 gr.

M. n. múzeum. (Delhaes.)

153. A 81. sz. változata.

Előlap: Mint a 81. sz., hanem más rajzu arczkép, koszorú nélkül, magasabb hajdíszszel. Mesterjegy nincs. Körül: CAROLUS — DVX ▲ LOTH ▽ /
Hátlap: Mint a 81. sz., hanem lenn kis háromszög: ▲ (C. J. Leherr műve).

Ezüst. Átm. 17 mm. Súlya 2.48 gr.

M. n. múzeum. (Delhaes.)

154. A 89. sz. változata a következő különbségekkel:

Előlap: A XI. a fejtől kissé távolabb áll. Lenn a vésnökjegy: P. H. MÜLLER.
A mellkép előtt függőleges irányban a bélyeg repedésének nyoma látható.

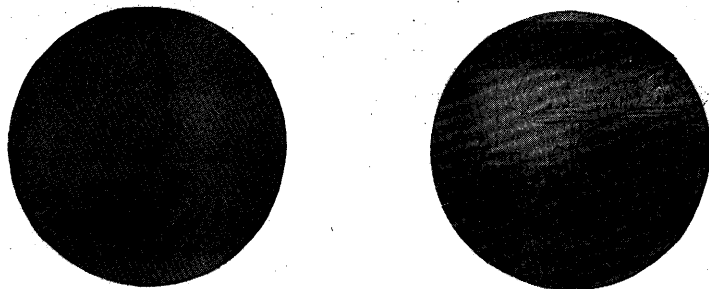
Bronz. Átm. 38 mm.

Jeszenszky Alajos kanonok úr gyűjteményében, Nyitrán.

155. Mint a 112. sz., hanem peremirat nélkül.

Ezüst. Átm. 75, illetve 60 mm. Súlya 79.7 gr.

Eszéki múzeum. (Nuber K. adata.)

156. A 117. sz. változata.

Különbségek: Előlap: REX után is van kis háromszögletes jel. Az arc hosszabb, gyermekiesebb. A mellvértén levelekből álló díszítmény.

Hátlap: A kapu mellett, jobb oldalt, falfülkében, állványon (?) álló női alak (szobor). Baloldalt a bástyák felső szegélyén négy kerek ablaknyílás. A fal fölött hegyes dárdák meredeznek fölfelé. A kapu fölött kettős kereszt tropæum közt, ebben a rúd végén függő félhold jobb oldalt van elhelyezve. A kartus felső szélének közepe kifelé csúcsosodik. A kartusban levő felirat ez: PORTA / OTTOMANICA / QONDAM / TERRORI / (A quondam szó első betűje meg van fordítva.) Az oszlopokon nincs babérfüzér, a kapuszárnyak félig elfödik az oszlopokat. A kapu sarkai fölött egy-egy kétfejű sas van a falra erősítve, ugyanilyen kétfejű sas van a baloldali előre álló bástyán (a kerek torony helyében), melyen nincsenek ablakok. A díszkocsi hátul emberi arc alakjával bir, a kocsi elé hat ember van befogva, alatta pedig négy pajzs és nyíllal átlőtt kutya fekszik a földön. A kerék előtt emberi fej, arrább pedig öt nyíl hever a földön. A guggoló fogoly előtt, turbánja mellett egy ágyugolyó hever. (C. J. Leherr műve.)

Ezüst. Átm. 37 mm. Súlya 157 gr.

Müncheni állami éremtár.

157. A 117. sz. változata. (C. J. Leherr műve.)

Előlap: Mint a 117. sz.

Hátlap: Mint a 156. sz.

Ezüst. Átm. 37. sz. Súlya 1866 gr.

Neustätter 426. sz. — M. n. múzeum. (Ugyanazon példány.)

158. Előlapja mint a 18. sz., hátlapja mint a 13. sz. (Hibrid érem).
Pereme sima.

Ezüst. Átm. 29,5 mm. — Súlya 8,32 gr.

Pákozdi Károly dr. gyűjteményében (Budapesten).

159. Előlap: Mint a 42. sz. előlapja illetve mint a 75. sz. hátlapja.

Hátlapján VI. Károly császár lovas alakja jobb felé, fején a német császári koronával, császári palástban. Kezeiben birodalmi almát és kormány-pálczát tart. Fönn, félkörben: CAROLVS VI. D. G. — ROM. IMP. S. A. G. H. H. REX / A földön apró füvek.

Mindkét oldalon az éremkép dúsan tagolt esztergályozott keretbe van foglalva.

Ostáblakő, feketére páczolt fából.

Átm. 62 mm. és 13 mm. vastag.

M. Nemz. Múzeum. — Helbingnél, a Reiner-féle gyűjt. ásv. lajstromában 14264 sz. (24 mk.)

160. Előlap: Vágtató lovas jobbra felé, sisakkal, páncélban, kivont karddal. A háttérben harcoló katonák (3), holtak, egy lovas- és egy zárt négyszögben közeledő gyalogos sereg. A távolban hegyen épült vár, tornyokkal. Körül, 2 oldalt ívalakban elhelyezett legenda-szalagokon: IOH. D. MARLEBURG ~ és ANGL. EX. DVX. (E címet Churchill János 1702-ben kapta diadalai jutalmául.)

Hátlap: Pest és Buda képe madártávlatban a Margit-sziget felől nézve. Pest éjszakai bástyái, a dunai rondella, 4 torony, a várostól nyugatra egy bombákat szóró mozsár-üteg, az előtérben (a mai Gizella-tér helyén volt) működő ágyú-üteg és 2 sátor. — A hullámos Dunán hajóhíd. — Buda várának dunaparti falai, a budai hídfő, az alsó-város éjszakai falai, a mai Pálffy-téren volt dunai rondella, az alsó-városban 2 kerek mecset és 5 minaret, a várban a sz. István-torony és több minaret. A Gellérthegy ormán szokatlan alakú, földött erőd, a hegy alatt Logod városrész házai és egy torony. A váron túl a sashegy s a naphegyi üteg füstje, 3 gyalogos katona és a levegőben repülő bombák látszanak. Az előtérben a kalváriahegyi ágyúüteg működésben és egy sátor. — Fönn, középen, csőrében koronát, karmaiban kardot és országalmát tartó sas röpköd. Fönn, félkörben: PANNONIAE TOTAM DAT BVDA CORONAM. Lenn közepén hosszúkás kartusban: M és B / (Martin Brunner) LVX ALTERA SEPTE / MBRIS BVDA FVNE / STA LEX / (Chronostichon, = 1686).

Mindkét lapon széles, előre álló síma szegély. Hibrid összeállítású ostábla-piön.

Feketére páczolt fa. Átm. 55 mm. (11 mm. vastag). Jeszenszky Alajos gyűjt. — Numizmatikai Közlöny, IV. k. 36. lap, 7. sz.

161. Előlapja azonos a 20. sz. érem előlapjával.

Hátlapján felhőkön nyugvó tropæum; ez alatt: IM HIMMEL VND AVF ERDEN, alább egy másik tropæum, gyöpös talajon. Fönn félkörben: DES KEYSERS WAFFEN FLORIREN.

Ezüst. Átm. 48 mm. Súlya 39,90 gr. — M. nemz. múzeum. — Berchtold gyűjt. árv. lajstrom 514. sz.

162. Előlap: I. Lipótnak öntött és átvésett ezüst domborművű mellképe jobb felé, hajfürtökkel és babérkoszorúval a fején. Körül: LEOPOLDVS * PRIMVS . D . G . ROMANORVM IMPERATOR INVICTISSIMVS. Hátlapján fönn 7 ágú nyílt korona és 3 kör alakú mezőben e feliratok: 1. a felső mezőben: IOSEPHVS / ARCHID . AVSTRIÆ / CORONATVS INRE / GEM VNGARIÆ = / POSONII

DIE / 9 DECEMBRIS / 1687 / 2. a baloldali mezőben: Anno Domini / 1683 . 14
 Mensis Iulij / Turca obfedit Vien / nam, et rurfus 12 Se / ptembris relictis /
 castris terga / de dit / 3. a jobboldali mezőben: BVDA A' SOLYMANNO / occu-
 pata A . 1541 / post Annos 145 . A' / LEOPOLDO / recuperata Anno / 1686
 DIE 2 Se : / ptembris /

Mindkét lapon az összes feliratok kézzel vannak bevésve. Három-
 karélyú lemez, a két alsó karély közt kis átlyukasztott kiugrással, fönn füllel
 és az előlapon rászögecselt arczképpel.

Aranyozott ezüst (az arczkép nincs aranyozva). Átm. 53—56 mm. Súlya
 20·15 gr. — M. nemz. múzeum. — Berchtold gyűjt. árv. lajstrom 528. sz.

163. Miksa Manó bajor választófejedelem mellképe jobb felé, fürtös
 hajjal, pánczéiban. A karszelvényben C. Z. mesterjegy (= Carl Zeggin). Körül:
 MAX. EMANVEL . D . G . V . BA & P . S . DC . P . R . S . R . I . AR & E . L . L .

Hátlap: Ritkalevelű ovális babérkoszorúban, melybe fönn kis ország-
 alma, lenn (belső oldalán) választófejedelemi süveg van csatolva, e felirat:
 BVDA / AB . A : C : 1530 . / SEXIES FRVST . / RA OPPVGNATA / A : C : 1686 : 2 .
 SEPT : / LEONINA . FOR = / TITVDINE EX = / PVGNATA /

Mindkét lapon két síma szegélyvonal. — Ovális érem.

Ezüst. 40 mm. magas és 31 mm. széles. Súly 21·20 gr. — M. nemz.
 múzeum. — Münchener kir. éremtár. — Wittelsbach 1482. sz. — Berchtold
 gyűjt. árv. lajstrom 540. sz.

164. A 23. sz. érem változata. A hátlapon a felirat második sorának
 végén WAF. / áll.

Ezüst. 34 mm. 10·1 gr. — N. M.

165. A 80. sz. érem változata. Előlapján hasonló mellkép pánczélban, de köpeny nélkül. A felirat baloldalt kezdődik: ^{CAROLVS}_{DVX} (az s alja hiányzik) LOTHRINGIÆ. A mellkép karszelvényében CIL (= c. i. Leherr) mesterjegy.

Hátlapja olyan mint a 80. sz. éremé, hanem FORTIS után is van kis háromszögletes pont és a képből lényegtelen eltérések vannak. Mindkét lapon finom gyöngyosoros szegély.

Ezüst. 30 mm. 1470 gr. — Berchtold-féle árverési lajstrom 535. sz.

II. Pótlások és helyesbítések.

Az 1. számhoz:

Megvan a müncheni bajor nemz. múzeumban.

A 3. számhoz:

Bélyegvasai a bécsi pénzverdében vannak. — Stempelsammlung: I. k. 119. l. 330. a)–b) sz., 485. f. sz.

Nürnbergben verték ezen érmet, Spindelwerk- vagy Anwurfswerkgéppel.

A 3. számhoz:

A Széchenyi-féle atlasznak (35. t. 25. sz.) képe és a Catalogusnak (P. I. p. 206. nr. 44.) leírása hibás, utóbbi teljesen hasznavehetetlen és teljesen elüt az idézett képtől is.

A 4. számhoz:

A hátlapon a negyedik térdelő alak nem lotharingiai Károly, hanem Lajos Vilmos badeni herceg. (Neustätter, 13. l. 340. sz.)

Sárgaréz példány egy darabban kivert füllel, átm. 42,5 és 44 mm. (fülestül). M. n. múzeum. (Delhaes.)

A 6. számhoz:

Bélyegvasai a bécsi pénzverdében vannak. — Stempelsammlung, 117. lap. 323. a)–b) sz. 473–474. f. sz. és XIX. tábla. 5. sz. — Átm. 26–27 mm.

Az érmet Bécsben verték. A bélyegvasakat FMD monogrammista készítette. (Stempelsammlung, 117. l.)

A 7. számhoz:

Ezüst. M. n. múzeum. (Delhaes.) — Jeszenszky Alajos gyűjt. — Neustätter: Katalog No. 3. 4130. sz. (75 Mk.).

A 9. számhoz:

c) Bronz. — M. n. múzeum. — Helbingnél a Reiner-féle gyűjt. ásv. lajstromában 2110. sz. (29 mk.)

A 10. számhoz:

Bower György londoni éremvéső műve.

Ezüst. M. n. múzeum. (Delhaes.)

A 11. számhoz:

Az előlapi felirat végén: ARMIS*

A hátlapi felirat 5-ik sora: Â/

A peremiratban u helyett mindenütt v áll.

Bronz. M. n. múzeum. — Hiersch 610. sz.

A 12. számhoz. A 11. sz. bélyegváltozata az alábbi különbségekkel:

Előlap: A felirat betűi másképen vannak elhelyezve az ábrához képest. Így az ARMIS szó R-je a budai parttal áll egy irányban. Fönn a sas szárnyai az ET szó E-je aljával és a VICTRICIBVS szó első I-jével vannak egy irányban. A gellérthegyi erőd a TRIVNO szó N-jével áll egy irányban.

Hátlap: A felirat ötödik sora: Ā/

A peremiratban úgy ezen érmen, mint a 11. sz.-on is u helyett mindenütt v áll.

Ezüst. Átm. 38 mm.

Montenuovo 984. sz. — M. n. múzeum. — Jeszenszky Alajos gyűjteménye Nyitrán.

A 13. számhoz: (Helyesbítés.)

Az előlapon az angyal pálmát és keresztet is tart.

A hátlapon: VON / (a sor végén áll) EROBERT után vessző van, nem pont!

A 15. számhoz:

Ezen ovalis érem úgy látszik nem létezik. Csak a Welz-féle lajstrom készítőjének tévedéséből származott az idézett leírás. (Welzl 7287. sz.)

A 18. számhoz: (Helyesbítés.)

A hátlapon a 2. sor így: A. 1526 VON / a 3. sor pedig így: EROBERT/

A 19. számhoz:

Aranyozott bronz. Jeszenszky Alajos gyűjt.

Ezüstölt bronz. M. n. múzeum.

A 21. számhoz:

b) Sárgásfehér fém. Átm. 43 mm. (Modern).

M. n. múzeum. (Hiersch 603. sz.)

A 22. számhoz:

Hátlap: Fogazott szegély.

A 23. számhoz:

Arany: Saurma 23. sz. — Missong 3662. sz. (95 Mk.) 4 # súlyú. — Jeszenszky Alajos gyűjt. (3 # súlyú).

Hirschnél, a Gerhardt G.-féle gyűjt. árv. lajstromában (1903) 186. sz. (M. n. múzeum.)

A 24. számhoz:

Ezüst. M. n. múzeum. — Latour 1624. sz.-ot tévesen idéztem, ez a 143. sz.-hoz tartozik.

A 26. számhoz:

Arany. Kiss Ferencz éremgyűjt. (írott latin) lajstromában (a m. n. múzeumban). Num. aurea maiora: 20. sz.

A 28. számhoz:

c) Ón; benne réz szögecs (Rothstift). Átm. 58 mm.

Neustätter, 12. l. 319. sz. — M. n. múzeum. (Ugyanazon példány.)

E példány előlapján még nincs nyoma a bélyegvas elrepedésének, de a hátlap bélyegvasa már repedt volt.

A 29. számhoz:

Úgy látszik a Montenuovo-féle lajstrom szerzője a mi 30. számú érmünket akarta jelezni az idézett 977. sz. alatt.

A 30. számhoz:

b) Aranyozott ezüst. — Kilényi Hugó gyűjteményében.

A 31. számhoz:

Ezüst. — E. Neustätter: Katalog No. 3. 4139. sz. (120 Mk.).

A 34. számhoz:

Ezüst. Missong 3666. (19 gr.) — Neustätter 333. sz. — M. n. múzeum.

Bronz. Jeszenszky A. gyűjt.

Az ábra nem ide, hanem a 122. számhoz tartozik (EINGENOMEN).

A 35. számhoz:

c) Ón; benne réz szögecs. Átm. 40 mm.

Neustätter, 13. l. 335. sz. — M. n. múzeum. (Ugyanazon példány.)

A 36. számhoz:

Ezüst (kettős tallér). Súly 59,5 gr. — Beer J. gyűjt. (Budapest). — M. n. múzeum (53 gr.).

Bélyegvasai a bécsi pénzverő hivatalban őriztetnek. Stempelsammlung II. 580. lap, 3773—3774. sz. — A körmöczbányai pénzverő hivatal 1763-iki leltárában is említve vannak.

A 37. számhoz.

Bélyegvasai u. ott, hol az előbbieik. — I. h. 581. lap, 3775—3776. sz., és a körmöczzi levéltárban is.

A 38. számhoz:

Arany. M. n. múzeum (400 korona).

Ezüst. Bruckenthal múzeum.

A 42. számhoz:

A hátlapon: A DOMINO VENIT PAX ET VICTORIA

A 45. számhoz:

b) Arany. — Berlini múzeum.

c) Ezüst. M. n. múzeum. Aranyozás nyomaival.

A 49. számhoz:

A hátlapon: ca:/iris

Az 50. számhoz:

Helyesbítés: A hátlapon 1687 után: Anno Domini / 1683 14 Mensis / stb.

Az 56. számhoz:

b) Aranyozott ezüst. Átm. 50 mm. Súlya 51 gr.

Neustätter, 13. lap. 339. sz. — M. n. múzeum. (Delhaes.)

c) Bronz. Átm. 23'''.

Rolas du Rosey, 252. l. 1853. sz. [«Rvs. Schrift in 15 Zeilen: BVDA . . .

LEOPOLDI AUGVSTI . . . A. MDCXXCVI. S. P. Q. A. Bronze D 23'''.»]

(Talán új variáns faj vagy pedig hiányos a leírás.)

Az 57. számhoz:

d) Aranyozott ezüst, füllel. Jeszenszky Alajos gyűjt.

e) Ugyanazon érem, de úgy látszik, két lapja két külön rézlemezre van verve. Bronzkeretbe van foglalva, négy oldalt a keret külső szélén egy-egy gombocskával. A felső gomb nagyobb és karika jár át rajta. Átm. keretes-tül, de gombok nélkül 48 és 43 mm. — M. n. múzeum. (Delhaes.)

Az 58. számhoz:

Ezüst. Átm. 43,5 mm. (nem pedig 34 mm.). — M. n. múzeum. (Delhaes.)

A 62. számhoz:

Ezüst. Jeszenszky Alajos gyűjt.

A 63. számhoz:

d) Ezüstölt ón; benne réz szögecs. Átm. 44 mm.

Jeszenszky Alajos gyűjt.

A 64. számhoz:

c) Aranyozott bronz. Átm. 44 mm.

Neustätter: Verzeichniss No. 3. 103. lap. 4142. sz. (13 Mk. 50 Pf.).

d) Ón; benne réz szögecs.

M. n. múzeum.

- A 65. számhoz:
Az itt említett esztergomi ezüst érem: Montenuovo 938. sz. és Welzl 7242. sz.
Ugyanaz aranyból. Jeszenszky Alajos gyűjt.
- A 66. számhoz:
A hátlapon: LEOPOLD a többenél nagyobb betűkkel van írva. Az évszám és a napi dátum külön sorban áll a felirat végén.
- A 67. számhoz:
A teljes peremirat ez: DAS OFEN WIRD OFFEN DEM CHRISTLICHEN HOFFEN.
Ezüst. Th. Hiersch 608. sz. (119 gr.). Jeszenszky Alajos gyűjt.
- A 70. számhoz:
Bronz. M. n. múzeum. (Átm. 40,5 mm.)
- A 73. számhoz:
Ezüst. M. n. múzeum. (Delhaes.) Átm. 42 mm.
Őn: sima peremmel. Új faj (lásd a 148. sz. alatt).
- c) Réz. M. n. múzeum. Átm. 42 mm.
- A 74. számhoz:
Bronz. Neustätter 321. sz.
- A 75. számhoz:
München. Bajor nemzeti múzeum.
- A 77. számhoz:
Loehr: Wiener Medailleure: 124. sz.
- d) Őn. Átm. 72,5 mm.
M. n. múzeum.
(Lásd a 149. és 150. sz.-ot, fönnebb.)
- A 79. számhoz:
Réz. Átm. 28 mm.
Neustätter 348. sz. — M. n. múzeum. (Delhaes.)
- A 80. számhoz:
Ezüst. M. n. múzeum. (Delhaes.)
- A 81. számhoz:
Az előlapon babérmákos fej. (C. J. Leherr műve.)
- A 82. számhoz:
Bronz. Welzl II/1. 1553. sz. — Neustätter 347. sz. — M. n. múzeum. (Delhaes.)
Ugyanezen éremnek 5 mm. vastag bronz példánya: Jeszenszky Alajos gyűjt.
- d) Ezüstölt bronz. — O. Helbingnél a Reiner-féle gyűjt. árv. lajstromában 10110. sz.

A 85. számhoz:

Réz. Welzl II/1. 1554. sz.

A 89. számhoz:

Ezüst (mesterjegy nélkül?). Rolas du Rosey 1137. sz. (Új faj, ha nincs mesterjegy).

d) Bronz. Jeszenszky Alajos gyűjt.

A 90. számhoz:

b) Bronz. Jeszenszky Alajos gyűjt.

c) Ón, rézszöggel; 2 lapja ezüstölve. 32 mm. — Bruckenthal-múzeum (Nagy-Szeben).

A 91. számhoz:

Ezüst. Hutten-Czapsky 2480. sz. — Neustätter 298. sz. (615 gr.).

A 92. számhoz:

c) Ón (öntvény). Átm. 58 mm.

Eszéki múzeum. (Núber K. adata.)

A 96. számhoz:

Ezüst. M. n. múzeum. (Delhaes.)

A 98. számhoz:

Ezüst. Montenuovo 1027. sz.

A 99. számhoz:

c) Öntött vas. Átm. 42 mm. — Eszéki múzeum. (Núber K. adata.)

A 100. számhoz:

c) Ezüstlemezzel bevont ón. (Pereme nincs ezüsttel borítva.) Átm. 43 mm. M. n. múzeum.

A 108. számhoz:

A hátlapi felíratban: INVIA VIRTUTI — NVLLA EST VIA / QUOD PETIT /
OBTINET / MONSTRAT ITER /

A 110. számhoz:

Ezüst. Átm. 50 mm. — Neustätter 345. sz. (Czitálja Reim = Reimann? 1073. sz.-ot.) A mesterjegyet G. s.-nek olvassa.

A hátlayan BRVCKEN (nem pedig BRÜCKEN) áll.

Mindkét lapon egy belső keskeny és egy külső vastagabb vonalszegély.

A 115. számhoz:

A peremírat végén: +

d) Ón. — Neustätter 430. sz. — M. n. múzeum.

A 120. számhoz:

Welzl 7286. sz.

A 124. számhoz:

Egyoldalú veret ezüsből, hátlapja ónnal van kitöltve. Egyes részletekben különbözik a 24. szám hátlapjától. Így: nincs zászló, a zászlótartó feje kisebb, stb. Lenn: .1683. Fönn: ET helyett 3 áll. (Átm. 48 mm.).

M. n. múzeum. (Delhaes).

A 128. számhoz:

Hátlapja mint a 127. sz., hanem közepén nincs pont.

A 129. számhoz:

b) Ezüst (öntvény?) füllel. Átm. 27 mm. Súlya 9,01 gr.

M. n. múzeum.

A 130. számhoz:

Az Oberndorfer-féle lajstrom tévesen vonatkoztatja ezen érmet Buda visszavételére. Nem Buda, hanem Velence látóképe van rajta, a miről azóta alkalmam volt meggyőződni. A szövetségesek 1686-diki és későbbi diadalaira vonatkozik. A hátlapon még öt genius áll az elfoglalt várak és szigetek térképeivel. (Előlapján LGL, hátlapján GH. mesterjegy.) Az IMPERIVM SINE FINE DEDI felirat az érem peremén van.

Ezüst. Átm. 42 mm. Súlya 30,37 gr.

M. n. múzeum.

Catalogus Széch. I. 234. lap. 106. sz.

A 136. számhoz:

c) Bronz. Átm. 49 mm. (J. J. Wolrab műve).

M. n. múzeum. (Delhaes.)

Összesen 159 éremfaj, 309 alfajjal.

Éremfeliratok repertoriuma.

Budapest Emlékérmei I részéhez.

(Az arab számok a megfelelő érmek folyószámait, a római I. a Budapest Régiségei VII. kötetében foglalt pótlékot, a római II. pedig a Budapest Régiségei VIII. kötetében foglalt pótlékot jelöli.)

Feliratok repertoriuma mind a három közleményhez.

(Bpesti Rég. VI., VII. és IX. kötetében.)

- A domino venit pax et victoria 42, I. II.
 A domino venit pax ꝛ victoria 124, II.
 A domino venit victoria 78.
 Alba Græca recepta MDCLXXXVIII. 99—100, 108, 109, I. II.
 Aller Ehren ist Oesterreich voll 112, I.
 A magyar királyság ezer éves fönnállásának . . . stb. 118.
 Amore timore consilio industria 108, I.
 Anno domini 1683 14 mensis July turca . . . etc. 49—50, 135, 162.
 Anno quo in turri Sancti Stephani Viennæ . . . etc. 7. II.
 Anno quo leo fortis turcæ viribus resistens . . . etc. 47.
 Anno quo rex Budam insultu recuperat 45.
 Aquila Romana reserat Budæ portas . . . etc. 1, 76.
 Astrorum offuscat radios. 41.
 Austriacis Buda urbs aquilis substernitur armis 36, 37, II.
 Austria extendetur in orbem universum 112, I.
 Austria victorus gravida parit reges 114.
 Aut mors aut vita decora 88.
 Auxilium Christianorum 4.

 Belgradum subito bavarus capit igneus ausu. 100.
 Buda 2.
 Buda ab a:c. 1530 sexies frustra oppugnata . . . etc. 53, 163.
 Buda a Solymanno occupata a 1541 . . . etc. 11, 12, 49, 50, 131, 134, 135, 162.
 Buda astu capta . . . etc. 3, I. II.
 Buda capt. 1686. 9, II.
 Buda capta 10, 22.
 Buda capta 1686. 41.
 Buda cum deo recuperata 2. sept: A° 1686. 4.
 Buda die 11. sept. a. c. MDXII. Solymanni astu intercepta . . . etc. 70.
 Buda d. 2. sept. turcis extorta a. 1686. 65, I.
 Buda dissidiis Christianorum iactata . . . etc. 52.
 Budæ regg. quondam ung. sedis . . . etc. 5.
 Buda fix Austriacis ubi post iuga longa triumphus 2. sept. 44.
 Buda Hungariæ regia . . . etc. 56, 126, 147, II.
 Buda Leopoldi cecidit victricibus armis . . . etc. 21, II.
 Buda potens capta 6.
 Buda sub iugo barbaro pressæ . . . etc. 55.
 Buda Turcarum iugo exsoluta 7, II.
 Buda visszavívásának CC éves emlékére Budapest főváros 77, 149, II.
 Buda 1541. amissa 1686 23. aug./2. sept. feliciter recuperata 51.
 Bullonius alter 9. II.

- Cæsar et imperium 24, 143.
 Cæsari et christianitati sacratus 88.
 Carolo II. d. g. rege armis Austriacis Turca subactus. 79, 151.
 Carolus dux Loth. 128, 153.
 Carolus dux Lotharingiæ 80, 127, 152, II, 165.
 Carolus dux Lothringiæ 81, II.
 Carolus V. d. g. dux. Lot. mar. d. c. b. g. 82. II.
 Carolus V. d. g. Lothar. et Barri dux 9. II.
 Carolus V. d. g. Lotharing et Barri dux 83.
 Carolus V. d. g. Lotharingiæ Barri & dux 10.
 Carol V. Lotharing et Barr. dux 8.
 Carolus VI. d. g. Rom. imp. s. a. Ger. H. B. r. 76.
 Carolus VI. d. g. rom. imp. s. a. g. h. h. rex 159.
 Carol VI. d. g. Rom. imp. s. r. 75.
 Christianus V. rex Daniæ Nor. 133.
 Christo ultori 83, 84.
 Churbairische Hilf in Ungarn 1686. 24, 143.
 Consilio ac industria Leopoldi capitur Buda. Cabala 2. sep. 46.
 Consilio, industria, amore, timore 108, I.
 Cum deo Triuno et victricibus armis 11, 21, 131.
 C. V. d. g. l. b. d. rex I. Victor barba. na. 85.

 Dabo Josepho et semini eius . . . etc. 115, II.
 Das Ofen wird offen dem christlichen Hoffen 67, II.
 Dass wir nach zehen Wochn . . . etc. 72.
 Defendimus illam 142.
 Dem Keiser was des Keisers ist 25, 26, I.
 Der Christen Ruhm 13—19, 121, 158, II.
 Der grosse Leopold hat Ofen nun gewoñen . . . etc. 20, 161
 Der gute und getreue Got sei für den Sieg bei Ofen ewiglich gepreiset 23, II, 164.
 Des Keysers Waffen floriren. 161.
 Die Hauptstatt Ofen zeigt an das Turcken Joch sey abgethan 48.
 Die Segen kommen auf das Haupt Josephs Gen. 49.: 114—116, I. II.
 Die Sonne friedlich steht . . . etc. 40.
 D. Lothringe 21, II.
 Do Josepho partem quam tuli de manu hostis in gladio Gen. 48, 114—116, I. II.
 Donec auferatur ps. 71.: 91.
 Donec auferatur luna psl. 71. v. 7.: 22.
 Durch diesen Streich des Turcken Reich steht auf der Neig 73—74. II.
 Durch gerechte Wafen erobert Leopold . . . etc. 23, II, 164.
 Durch Gottès Gnad Leopolds That und klugen Raht, 11, 12, 131.
 Durch Leopold wird aufgericht was Ludwigs Unfall längst vernicht. 33.

 Eiicitur nido nidum qui cepit inique . . . etc. 3, I, II.
 Ein weiser gewinnt die Stadt der starcken s. p. r. w. 21, 22, II. 164.

Electoralis pressa Vienna . . . etc. 138.

Emanuel 24. 143.

Es stehet Ofen nach langen Hoffen dem Leopold offen 120.

Exesto raptor iniquus. 3, I.

Felirat nélkül 5, 92, I. II.

Felirat nélkül, (csak apró feliratokkal) 77, 107, 118, 119, 150, I. II.

Fortitudo et laus mea Dominus Pf 118, $\forall$ 14.: 6.

Frid. Aug. d. s. i. e. et m. dux fortis apud Bavaros contra Turcas 86, 87.

Fridericus Augustus dux Saxoniae Juliae Cliviae et Montium + 88.

Gleich wie die Kron nicht ohne Stein, so ist die Hauptstadt nicht allien 98.

Gloria Bavariae 105.

Gott Ehre sey gesungen, dem Kayser ists gelungen der Ofen ist zersprungen 61.

Gott mit uns, wer mag wider uns sein. 24, 143.

Gott was Gottes ist, (dem Keyser was des Keysers ist) 25, 26, I.

Hanc capimus, defendimus illam. 142.

Hanc sors nascendi illas enthea virtus dedit. 102—104.

Haut resolubilis unquam 69.

Herculi pacifero Belgium posuit MDCXCVII. 101.

Heroum tumulus claro et Buda uda cruore caesareo tandem fulmine strata iacet 27—31,

I. II.

Hoc recluso reliqua includentur 63, 64, I. II.

Hos fornax ardet in usus 32—35, I. II.

I. A. Viechter d. g. mo: :c: camerg. 36, 37, II.

Ibit favore divino Leopoldi industria Bavari et Lotharingi 36, 37, II.

Ich will das Land zu Eigen geben . . . etc. 114, I.

I. Ferencz József. I. Lipót. Árpád. 1896. 1687. 895.: 118.

Il piu bel Grado 92, I. II.

Im Himmel und auf Erden. 161.

Imp. Cæs. Leopold9 pius fel aug restitit Hung Barbar triumphat. p. p. 95.

Imp. Cæs. Leopoldus aug. 93—94.

In cruce salus 141.

Infelix Budam Ludovicus perdidit olim . . . etc. 38—40, 123, 140, I.

Infidelibus Hungaria pulsus 9, II.

Ingentibus ausis quovis monstrat iter A9 1684.: 91.

Innocen. XI. pont. max. 129, II.

Innocen. XI. pont. opt. max. Leopoldus. aug. . . . etc. 111.

Innoc. XI. pont. m. an XI. 90, I. II.

Innoc. XI. pont. m. a. XI. 89, 154, II.

In Ofen Feur geschmidte Kronen des Leopoldi Sieg belohnen 35, 122, II.

In perpetuum coronata triumphat. 89—90, 129, 154, I. II.

In spem prisci honoris 7, II.

In Ungaria virtute heroum Buda feliciter restituta 69.

Invia virtuti nulla est via, quod petit obtinet, monstrat iter. 99, 100, 108, 109, I. II.

Joanni III. regi Poloniae . . . etc. 91.

Joh. Georg. dux. Sax. Jul. Cliv. et Mont. filio natu maiori f. f. 86, 87.

Joh. Georg. III. d. g. dux. Sax. I. C. M. & el. 138.

Joh. III. d. g. rex Poloniae 132.

Joh. D. Marleburg ∞ angl. ex. dux. 160.

Joseph 112, 155.

Josephi sedes. 136, 137, II.

Josephus arch. d. (és: archid.) Austriae coronatus in regem Ungariae . . . etc. 49—50, 135, II.

Josephus archid. austriæ coronatus in regem Ungariæ . . . etc. 162.

Josephus der erste König in Ungarn MDCLXXXVII. 112, 155, I.

Josephus I. rex Hungariæ 117, 156, 157.

Josephus prim9 Hun. rex * 139.

Josephus primus in inferiori atque superiori Hungaria rex pius . . . etc. 114—116, I.

Joseph wird wachsen wie an einer Quelle 112, 155, I.

Jovi Hung. rebell. ultori 1686: 95.

Ipsa die qua fuit a Turcis capta . . . etc. 2.

Juncta piæ fortis fortior. 80, 81, 127, 128, 152—153, 165.

Jungunt post bella labella 1.

1541. 9 Septembris Buda . . . etc. 146.

16—86: 22

1686 Buda recuperata 92, I. II.

Károly loth. hg. Miksa Em. bajor hg. 77, 149, II.

Keyser Brandenb. u. Bæyren taten durch d. Schwert . . . etc. 20.

L armis armistitio L Buda capta 1686. 140.

Leop. I. d. g. Rom: imp. s. a. rest. Hung. 41.

Leop. I. imp. Rom. semp. aug. vi Budam expugnat . . . etc. 42, 75, 159, I.

Leopold der Erden Sonn den Monden Kayser sturzt vom Thron. 61, 62.

Leopoldo ultore resurges 32, 33, I.

Leopoldus aug. imp. Cæsar p. f. 43, 145.

Leopoldus d: g: Rom: imper. s. a. G. H. B. rex 44.

Leopoldus favente Deo gloriosus Budæ expugnator 45, 46.

Leopoldus I. d. g. Rom. imperator 47, 134, 146.

Leopoldus imp. aug. XXXXV rex Hungariæ Jo! Vivat! 48.

Leopoldus I. Turc. Victor 97, 98.

Leopoldus Magnus Rom. imp. p. p. 51.

Leopoldus + magnus d. g. Romanorum imperator invictissimus 49, 50, 135.

Leopoldus ✕ primus a. g. Romanorum imperator invictissimus. 162.

Lites Victoria tollit 52.

Longævus magnos volvendis mensibus orbes imperio explebit 136.

Lorena 83, 84, II.
 Ludovicus magnus rex Christianiss: 140.
 Ludovicus rex Ungar 32, 33.
 Luna cadit: nil æra iuvant . . . sic pax Christiadum Thrax tibi pestis erit 39, 144.
 Luna cadit: nil æra iuvant . . . sol cave dum minui sidera iuncta vides 38, I.
 Lux altera septembris Buda funesta lex. 160.

Magna vi munit Albam 108, 109, I.
 Magyarország ezeréves fennállása és Ós-Buda emlékére 1896. 119.
 Malo nodo malus cuneus et eiicitur serpens antiquus 27, 28, I. II.
 Mandat Cæsar et alta arx expugnatur: Ovate 71.
 Max Eman. d. g. v. Ba. & p. s. d. c. p. r. s. r. i. ar & el. I.: 99, 100, I. II.
 Max Eman. d. g. v. Bav. et p. s. dux c. p. r. s. i. a. et elect. I. i. I.: 101.
 Max Eman. dux Bab. s. R. i. archidap. elect. * Maria Antonia arch. Aust. Leop.
 aug. fil. * 103, 104.
 Max Emanuel d. g. Ba. & p. s. d. c. p. r. s. i. ar. & e. I. I. I.: 53, 163.
 Maximil Eman. dux Bavar. s. R. i. archidap. elect. et. Maria Anton. arch. Aust. Leop.
 aug. fil + 102.
 Maximil Eman. s. R. i. el. Bav. archidapifer poliorcetes victoriosus . . . etc. 54.
 Maximil. Emman. elect. Bavar. Turcar. Victor 105.
 Maximilian Emanuel Hertzog in Bayern . . . etc. 24.
 M. Br. s. R. i. el. Fred. Wilh. magno . . . etc. 142.
 MDCCCLXXXVI. sept. 11.: 77, 150.
 Me stante triumphant 140.
 Mox cætera membra sequentur 55.

Nach Streidt und Krig gibt (Gott) d: Sieg 20.
 Nat. 29 octob. MDCLXIII. . . . etc. 86, 87.
 Natus 29 oct. 1663. . . . etc. 88.
 Nil maius generatur ipso! 139.
 Non aliena petit, repetit rex rapta coronæ . . . etc. 95,
 Nos vero tempus habentes vindicamus . . . etc. 5.
 Notant adversa valorem 56, 126, 147, II.
 Numinis auxiliis Buda vi capta 2 septemb. 57, II.
 Nunc apta triumphis. 117, 156, 157.
 Nunc ave Cæsar . . . etc. 58.

Obitur et renovat 141.
 Occasum lunæ Budæ ortumdat Leopoldus 44.
 Occasus in ortu 44.
 Ofen 25, 26, 58, I.
 Ofen a 1526 von Solyman erobert . . . mit List besetzt . . . in Angesicht des Gross-
 veziers . . . etc. 18, 19., II.
 Ofen a 1526 von Solyman erobert . . . mit List eingenomen . . . in Angesicht des Fein-
 des . . . etc. 13—17., 121., 158., II.

Ofen a 1529 d. 20. Aug. verlor a. 1686 d. 2. Sep mit Sturmerobert 43, 60, 125,
132, 133.
Ofen die königliche Hauptstadt in Hungarn . . . eingenomen . . . etc. 122.
Ofen die königliche Hauptstadt in Hungarn . . . eingenommen . . . etc. 34, 35, II.
Ofen gehört dem Leopold, Mahumeth ist das Glück abhold . . . etc. 73, 74, 148, II.
Ofen leztmal von Solymanno A^o 1541 . . . etc. 120.
Ofen vom Türken mit List einbekomen . . . etc. 61, 62.
Ofen von den Christen in der IX Belagr. mit Sturm erobert . . . etc. 48.
Ortus in occasu 44.
Oven a rege Ovo dictum Leopoldo armis addictum a 1686 2. sept. 63, 64, I. II.
O vivas Vivar nec vitam perfida linquas 71.
Ottomanica 147.

Pannoniæ totam dat Bvda coronam. 160.
Pannoniam Christo restituebat 1686 94.
Pannoniam Christo restituebat MDCLXXXVI. 93.
Pannoniis restitutis VII. cal. febr. MDCIC 106, I.
Pann. vindicata 82, 85., II.
Per tot discrimina rerum 30, 31, I.
Plus ultra 99—100, 108, 109, I. II.
Polonia bellat, Starnberg vincit gr. Vezier succumbit 107, I.
Ponte sub hoc soli se subiicit abdita luna 1686. 79, 151.
Porta Ottomanica quondam terrori 117, 156, 157.
Porta Ottomanica reserat. 56.
Præclaris Leopoldi victoriis 106.

Quam dolo malo Solymannus rapuit . . . etc. 28, 31, I. II.
Quam trux heu cæco fraus Turcica ceperat astu . . . etc. 58.
Quis laboranti potuit succurrere lunæ & 1686. 10.
Quomodo cecidisti de cælo 8.

Regno redintegrato Josephus rex datus . . . etc. 113.
Reunio iustissima 95.
Restitutori Ungariæ ob Budam receptam MDCLXXXVI. 32, 33, I.

Securitas Hungariæ 108, 109, I.
Serviat qui sæviit 65, I.
Sine Hectore Troia defendi haud poterat nec sine Achille capi 142.
So lang die Sonn der Welt heizt ein, soll dieser Ofen christlich seyn x 72.
Soli Deo gloria 57, II.
Solis ad ortum luna ruit 110.
Spinis atque minis lethi horrida læsit ovantes 29—31, I.
Stambul 70.
Stat sol luna fugit dum Josua pugnat et orat . . . etc. 38—40, 123, 144, I.

Tantarum præmia laudum . . . etc. 138.
 Thrax suda sit fornax Buda 66, 67, 68.
 Thronus eius sicut sol . . . etc. 136, 137, II.

Uni patet 70.
 Urbis expugnatio orbis est ovatio * 63, I. II.
 Ut priscus redeat splendor 136, 137, II.

Vermehrer des Reichs 1686. 97, 98, 110, II.
 Vincit potentia fati 111.
 Virtus Germanorum 82., II.
 Virtute resolvit 69.
 Virtuti nihil impervium 70.
 Vivat Leopoldus imperator Hungariæ rex hostis efferi terror 71.
 Von Solyman mit List erronnen . . . etc. 66—68, II.

Warm vergossener Turkenblut kuhlet dieses Ofens Glut * 72.
 Wer distillirt nun Geld zum Fried weil Türck und Jud des Kriges Müd * 73, 74, 148, II.